

Mgr. Jan Krása, Ph.D.

Katedra psychologie, Pedagogická fakulta, MU

Vývojová psychologie 3 porod a novorozené reflexy

Úkol na příště:

1. Co je to attachment (citová vazba, připoutání)? Jaké jsou jeho základní typy?
2. Jaký mají tzv. vlčí děti typ attachmentu?
3. Vymyslete dvě otázky, které vás o attachmentu napadají?

Porod

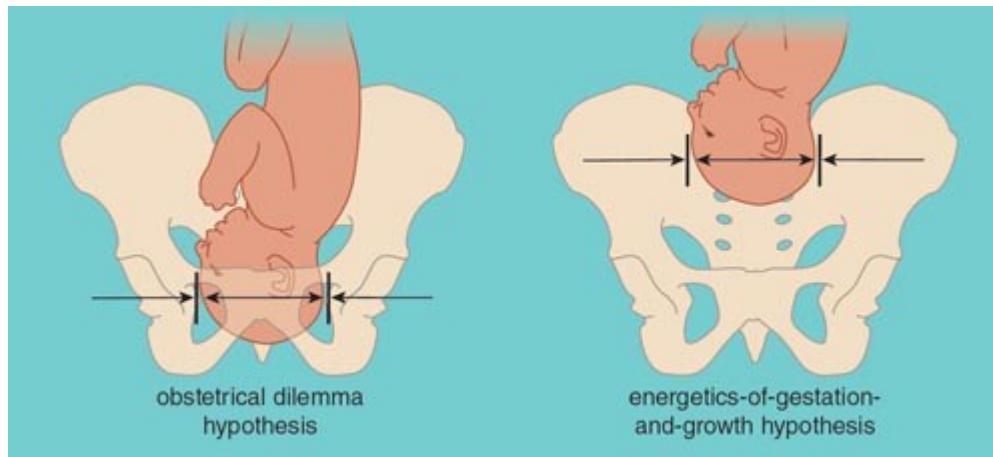
Porod: jediná fyziologická bolest.

4 doby porodní:

1. doba: Kontrakce, zaniká čípek a otevírají se porodní cesty. Otevření na cca 10 cm (obvod hlavy). Trvá i několik hodin.
Aplikace anestezie?
2. doba: vlastní porod. Měl by trvat do 1 hodiny. Aplikace oxytocinu. Matka musí tlačit a „těší se“ na kontrakce. Dotepání pupečnicku. Oddělení dítěte.
3. doba: porod placenty.
4. doba: ošetření porodních zranění.
  - Porodní cesty se léčí cca 6 týdnů = „očistky“, odtud i „šestinedělí“.
  - Otec u porodu?
  - Úlety moderních rodiček: Lotosový porod, pozření placenty?

Problém s porodem u *Homo sapiens*:
Pánev se výrazně změnila po osvojení si bipedie.
Problém spočívá v průměru lebky dítěte. Lidský mozek je při porodu nejméně vyvinutý ze všech primátů (30 %; šimp. 40 % atd.) = bezmocnost dětí po porodu.
Ostatní savci rodí „bezbolestně“ a lehce (porodní báby u nich neexistují).

Porod

- Potřeba je: klid, ztlumení světla,
- položení dítěte na matčino břicho = *bonding*; dítě si najde cestu k prsu a posléze začne sát mlezyivo.
- (otec při matce? = Princip „žádné žertíčky“)

Porod

Průměrně: 3,3-3,5 kg x
50cm

Nejdramatičtější krok v
prozatímním životě?

Organismus dítěte se
odděluje od organismu
matky.

Po porodu leží dítě na
pevně podložce a
vnímá svoji hmotnost
zcela jinak.

Dítě je vystaveno
intenzivnímu osvětlení,
relativnímu chladu,
hluku ...

Musí samo dýchat,
přijímat potravu,
vyměšovat a udržovat
svoji tělesnou teplotu
(ale srov.: vejcorodí,
živorodí, placentálové).

Matka - Mění se i tělo a psychika matky.

Poporodní blues – až 80% rodiček; vyčerpání, rozlada. „Slabší nervy“ má asi každá matka.

Poporodní deprese – až 10 %; těžký smutek, pocity beznaděje, neschopnost rozvinout kladný vztah k dítěti nebo naopak úzkostlivá péče a strach, že „nejsem dobrá matka“, nezáměr o okolí, těžká vyčerpání

Poporodní psychóza - méně než 1 % rodiček, nekontrolovatelná úzkost, extrémní výkyvy nálad, poruchy koncentrace a vnímání času, dezorientace, případně i halucinace, bludy... ; obvykle 2 – 4 týden po porodu, útlum v řádu měsíců

Novorozenec

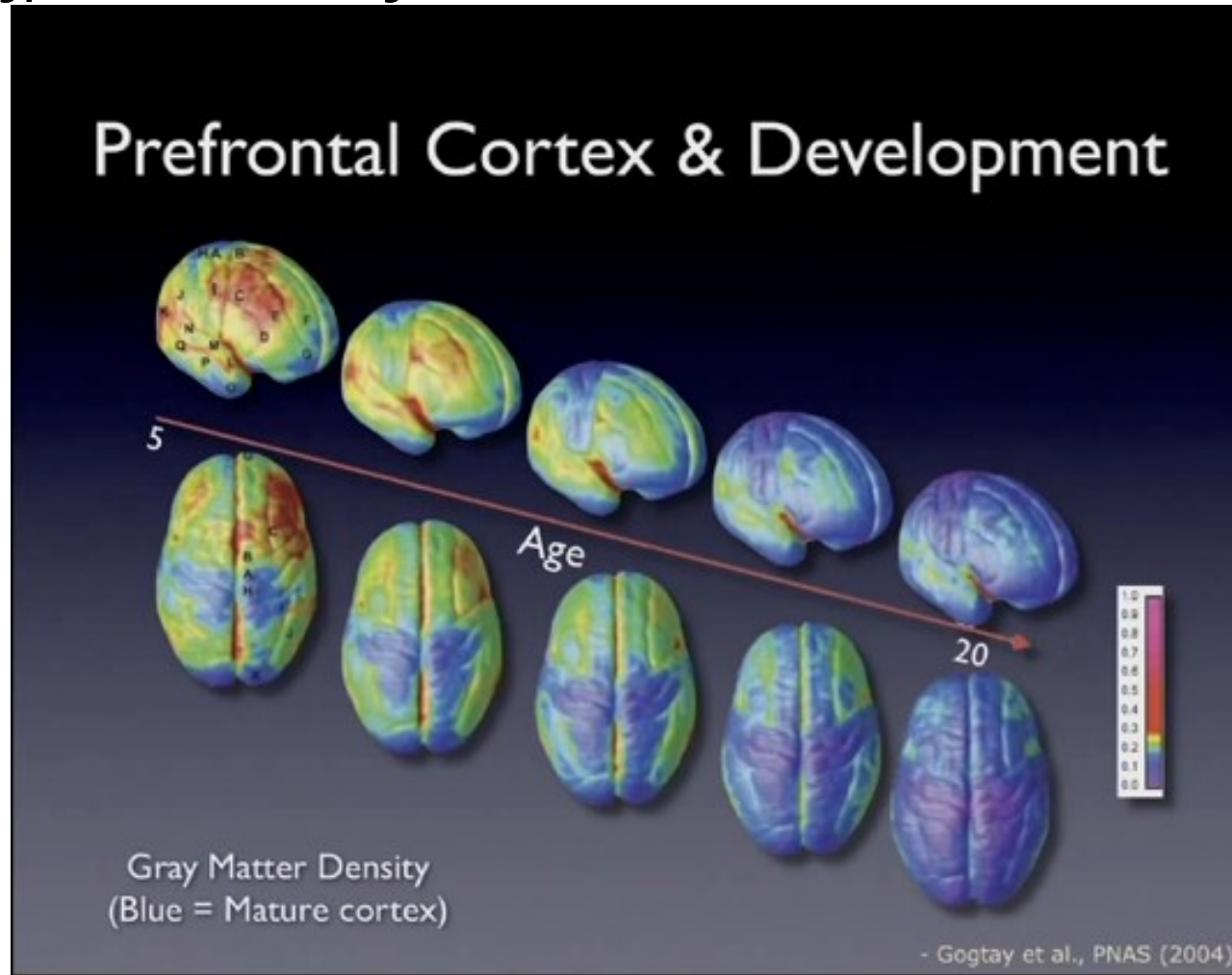
Rudimenty tělesné: kostrč, slepé střevo, osmé zuby... ?

Druhy chování (Brazelton, 1967) v podstatě navazují na prenatální stav: hluboký spánek, lehký spánek, dřímota, klidný bdělý stav, aktivní bdělý stav, pláč.

Vývoj mozkové kůry

- Nejprve dozrávají vizuální a senzo-motorická centra

Gazzaley: Exploring the Crossroads... (YouTube)

Otázky:

- 1. Co je to (v kontextu vývojové psychologie) SIDS?
- Jakým způsobem bylo získáno poznání o SIDS?

Otázky (2020):

- Může se další typ SDS vyskytovat i u starších, případně ještě nenarozených dětí? Jaká je v takových případech incidence výskytu?
- Souhlasíte s tvrzením: „Jedno úmrtí je tragédie, dvě úmrtí jsou podezřelé a tři úmrtí jsou vražda, pokud se neprokáže opak.“?
- Jsou rodiče připravení poskytnout dítěti první pomoc a měly by být základní kurzy první pomoci pro rodiče povinné?
- Má nějaký vliv věk rodičky na výskyt syndromu náhlého úmrtí kojenců?

Otázky (2020):

- Jsou rodičové při odchodu z nemocnice dostatečně edukováni a obeznámeni s riziky a případnou první pomocí v případě SIDS u jejich dítěte?
- Proč SIDS postihuje častěji chlapce?
- Neměli by si všichni rodiče dětí do jednoho roku věku obstarat monitorovací systém jako prevenci proti SIDS?
- Může strach matky z toho, že její dítě postihne SIDS ovlivnit její psychiku, popř. může její strach ovlivnit přímo dítě?

Otázky:

- Existuje v období těhotenství nějaký test, kterým by se dal tento syndrom včas objevit?
- Snižuje se výskyt tohoto syndromu v ČR?
- Je výskyt SIDS ovlivněn i jinými poruchami (FAS, Downův syndrom, ...)?
- Je na světě země s vyšším výskytem SIDS ?
- Proč jsou chlapečci častěji ohroženi než holčičky?
- Jsou rodičové s tímto vůbec obeznámeni? Informují je lékaři dostatečně?
- Bude někdy medicína na takové úrovni, že tomu zabrání?

- Když neexistovaly dudlíky, znamenalo to, že byl větší počet úmrtí kojenců na SIDS?
- Zvýší se riziko vzniku SIDS, pokud matka v těhotenství užívá návykové látky (alkohol, cigarety)?
- Má na vznik SIDS vliv prostředí, ve kterém se dítě nachází? nějak zakódován v DNA?
- Co je příčinou SIDS? Může být příčinou stres a hádky rodičů?
- Je horší spánek dítěte s rodiči ve stejné posteli nebo naopak v jiném pokoji bez dohledu?

Vrozené reflexy – zůstanou genů?

Naše tělo je vybaveno cca 47 reflexy.

Již čerstvý novorozenec disponuje mnoha reflexy.

Mnohé z nich (cca 17 tzv. primárních reflexů) do pár měsíců zanikají.

Některé z nich však **zůstávají**: dýchací reflex, mrkací, polykací, sací, žvýkací, čéškový (patelární), rohovkový (korneální) aj.

Vrozené **reflexy** jsou jednak biologicky a „ekologicky“ účelné (sací, polykací, zvracecí, kýchací, rohovkový aj.), ale i **rudimentární** = neúčelné (úchopový r., Moroův r. ad.).

Primární reflexy (*primitive reflexes*) mizejí s vývojem čelních laloků. Jejich přetrvávání nebo opětovné objevení se je známkou poškození CNS.

Novorozenecké= vrozené reflexy

- **Hledací reflex** – funguje ihned po narození.

Slouží nalezení prsní bradávky. Mizí ve 4. měsíci.
Dítě leží na zádech, pošimráme ho na jedné straně tváře a ono tím směrem natačí hlavičku a otevírá ústa.

<https://www.youtube.com/watch?v=boCLcNtOOEQ>

- **Sací reflex** – spouští se receptory na horním patře

- **Úchopový reflex palmární**

dítě je schopno se od 2 hodin po porodu chytit člověka a udržet svoji váhu.

Mizí do 5.-6. měsíce.

<https://www.youtube.com/watch?v=WdSGWcoNCvY>

Vrozené reflexy

Moroův reflex (úlekový objímací)

Po pádu nazad, po silném zvukovém podnětu nebo při ztrátě rovnováhy, dítě rozhodí končetiny a vzápětí je pokrčí do fetální polohy.

Mizí 4.-6. měsíc. Sloužil dítěti při pádu z matky.

<https://www.youtube.com/watch?v=PTz-iVl2mf4>

Asymetrický tonický šijový reflex (šermířská pozice)

položíme dítě na záda a hlavu natočíme jedním směrem (př. nalevo → pravá ruka a noha se skrčí, levá strana je uvolněná).

Trvá od 1. do 4. měsíce. Je prekurzorem senzomotorické regulace ruky okem.

<https://www.youtube.com/watch?v=dPyBzID->

854

Vrozené reflexy

Symetrický tonický šijový reflex

Předkloní-li dítě hlavu, ruce se mu ohnou a nohy narovnají. Zakloní-li hlavu, ruce se narovnají a nohy ohnou.

Trvá od 6. do cca 12. měsíce. Umožňuje lezení po čtyřech a asi i vztyčení.

Chodící reflex

dítě bude pokrčovat střídavě nohy, ale když ho pustíme tak spadne.

Mizí po 6 týdnech. Znovu se objevuje od 8. měsíce.

https://www.youtube.com/watch?v=JMC_Retz7ck

Uchopový reflex plantární

při pošimrání na noze, roztáhne prsty

https://www.youtube.com/watch?v=AgmEnrVvW_o

Vrozené reflexy

Galantův reflex

Dítě leží na břichu. Pošimráme-li stranu kolem páteře, natočí tam svůj bok.
Mizí kolem 3. a 5. měsíce.

Plavací reflex

<https://www.youtube.com/watch?v=fbSCSHzXkrl>

Babinského reflex

https://www.youtube.com/watch?v=ol_ONpTx2Ns

Motorika

- Vývoj motoriky probíhá odshora dolů (hlava, ruce, tělo, nohy)
- Vývoj probíhá od hrubých pohybů k jemným (klíčkový úchop od cca 9. měsíce).
- Vývoj probíhá od paralelního pohybu obou končetin k oddělenému pohybu jedné končetiny.

Gesellovy vývojové zákonitosti

Princip vývojového směru (gradientu)

- **Kefalokaudální** (od hlavy k patě)
- **Proximodistální** (od centra těla k periferii)
- **Ulnoradiální** (od malíčkové strany dlaně k palcové)

P. střídavého „proplétání“ antagonistických neuromotorických funkcí (flexorů a extenzorů)

P. funkční asymetrie (tendence k postupné specializaci L a P strany těla (prvním projevem je tonický šíjový reflex – „poloha střelce“))

Gesellovy vývojové zákonitosti

P. individuálně řízené maturace (všechny zákonitosti neplatí pro všechny stejně)

P. autoregulace (dítě se ke svému optimu dostává na základě zrání prostřednictvím „výkyvů“)

Motorika

- do 4. měsíce, při položení na břicho začíná „pást koníčky“ = první vzpřímení.
- Do 8. měsíce druhé vzpřímení (na natažených rukách).
- do 10. měsíce sedí (s oporou), předá si hračku z ruky do ruky
- do 9. leze a sedí bez opory
- od 11.-12. měsíce se postaví a chodí – samo si přiblíží žádoucí objekt.

